

Kina

– situationen för uigurer och andra muslimska grupper

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Kina – situationen för uigurer och andra muslimska grupper

2018-10-30, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2018

Omslagsbild: Uyghur American association (fair use)

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

1. English summary.....	4
2. Inledning	7
2.1. Syfte, avgränsning och metod	7
2.2. Historisk bakgrund till nuvarande situation	7
3. Särskilda aspekter av senare tids utveckling.....	10
3.1. Uigurer och andra muslimska minoritetsgrupper	10
3.2. Restriktioner i religionsutövning	13
3.3. Massövervakning.....	13
3.4. Politiska omskolningsläger.....	15
3.4.1. Kriterier för internering.....	15
3.4.2. Förhållanden i politiska omskolningsläger	18
3.4.3. Interneringens omfattning	19
3.4.4. Uppgifter om transfer av internerade	21
3.4.5. Kinesisk bekräftelse	22
3.5. Situationen utanför Xinjiang	22
3.5.1. Är uigurer i övriga Kina föremål för internering?	22
3.5.2. Är andra muslimska minoriteter i övriga Kina föremål för internering?	25
3.6. Återvändande och återsändande	26
4. Lifos bedömning	27
Källförteckning	30
Skriftliga och elektroniska källor	30
Muntliga källor.....	33

1. English summary

The focus of this report is the deteriorating human rights situation for the Uyghur population and other Muslim minorities in the North Western Chinese province of Xinjiang. The report also focuses on the situation for these groups in the rest of mainland China. The report is based on written sources as well as interviews with sources considered relevant.

The current Chinese repressive policies in Xinjiang, including restrictions on freedom of religion, enhanced and systematic monitoring of the population, the establishment of political re-education camps and large scale internment of Uyghurs and other Muslim minorities, has to be seen against already known patterns of repression, discrimination and legal actions taken by the Chinese state towards suspected Uyghur separatists. Many of these actions have been of violent nature and the use of torture is well documented. The final political solution for the Chinese state seems to be forced assimilation of other religious and cultural identities than those cultivated by the communist party, thereby also eliminating any other alternative authority. In connection to this the prestige project “Belt and Road Initiative” must also be mentioned. Xinjiang is a geo-strategical key for its success and the Chinese authorities are likely to achieve the stability that they deem necessary in the region at almost any cost.

Even if there are large variations between sources, and from the same source over time, as to the estimate of the number of individuals who are interned or have been interned in political re-education camps, there is according to Lifos no doubt that such camps exist and that the number of people who have been forcefully detained and placed in such camps is very large. The difference in estimates of the actual number of detainees can have several explanations – methodological and definition wise but also, probably primarily, because of lack of accurate information.

Many of the consulted sources recapitulate the fate of individuals whom have been released from the camps as well as relatives to interned individuals. Their testimonies contribute to an understanding of the current situation in Xinjiang. Other sources use a different methodology. The research of the German Adrian Zenz is particularly interesting as it is built on solid and documented analysis of primary sources related to the actual construction of the camps.

Witness accounts of bad conditions, torture and other forms of physical and psychological punishment is in line with what is already known about the modus operandi of Chinese authorities in Xinjiang.

It is in the nature of a closed society that there are difficulties to fully predict the actions of the authorities as the basis for those actions rarely are declared. A series of indicators that are used by Chinese authorities in order to determine if a person is to be sent to a re-education camp can however be identified through both oral and written sources.

- *Foreign travel or connections* – both personal experience of travel abroad as well as that of relatives and also possession of foreign produced communications software.
- Possession of *religious material*
- Any manifestation of *religious expressions*
- Lack of proficiency in the *Chinese language*
- Any critique of *government policy*
- *Age and sex*- Lifos interprets the collected material as young, adult male are more likely to be targeted
- Seemingly irrelevant circumstances that are incorporated as *triggers in police methodology*
- Previous suspicions or *criminal record*

The uncertainty around which criteria the actions of Chinese authorities are based on leads to the conclusion that the above listed criteria are not exhaustive. The identified policy of assimilation along with differences in local implementation imply that also other circumstances can lead to the internment of an individual, according to the assessment of Lifos.

It is noted that the situation of the Uyghurs is given primary attention among the sources, that the Uyghurs are the largest minority group in Xinjiang and that the group has a central role in the Chinese narrative. According to the majority of sources, among them those who re-account individual testimonies from previously interned individuals and staff of the re-education camps, other Muslim minorities than Uyghurs in Xinjiang are also subjected to the ongoing re-education campaign and are at risk of being interned. According to the assessment of Lifos it is currently not possible to distinguish the situation in Xinjiang for these groups from the situation for the Xinjiang Uyghurs.

The vast majority of Uyghurs in China are registered and living in Xinjiang. Most Uyghurs that are currently residing in other parts of China are doing so on a temporary basis as internal work migrants or students. There are multiple accounts of individuals who have been forced to return to Xinjiang and sent to re-education camps. There is however according to a majority of the consulted sources a very limited group of Uyghurs that have been established in other parts of mainland China for a long period of time and have little or no connection to Xinjiang. According to Lifos assessment there seems to be sufficient evidence to single out this very small group from Uyghurs with a more direct connection to Xinjiang. At the same time, registered residence in other parts of China does not seem to be sufficient protection against being forcefully sent to Xinjiang. The same goes for Uyghurs with residence abroad. Multiple examples show that Chinese authorities, seemingly without any particular motive, act to pressure individuals or groups of Uyghurs to return to Xinjiang.

Lifos has not found any evidence indicating that other Muslim minorities than Uyghurs are being forcefully sent to Xinjiang from other parts of China. In connection to this it can however be relevant to consider that there is an ongoing campaign against all religious activity in the country.

Finally, it is of importance to emphasize that the one single criteria, identified by all sources, which will trigger the interest of Chinese authorities and thus put a person at risk of internment is having spent time abroad.

2. Inledning

2.1. Syfte, avgränsning och metod

Föreliggande rapport syftar i första hand till att utreda senare tids myndighetsrepression mot den uiguriska minoriteten och andra muslimska grupper i dels den autonoma provinsen Xinjiang i nordvästra Kina, dels situationen för dessa grupper i övriga Kina. Fokus är i första hand på nya (introducerade eller accentuerade från och med 2016/2017) inslag i myndighetspolicyn visavi dessa grupper. En kortare kontextuell introduktion ges, men för mer information om och en djupare förståelse för långsiktig kinesisk minoritetspolitik och det sedan länge bekymmersamma människorättsläget i Kina i allmänhet och Xinjiang i synnerhet, hänvisas till extern rapportering som bland annat finns publicerad i databasen Lifos.

Rapporten bygger på extern rapportering och information som inhämtats genom möten med ett antal initierade källor. Avgörande delar av inhämtad information har även kunnat bekräftas genom information som Lifos har tagit del av men som inte är allmänt tillgänglig. Det öppna, skriftliga material som rapporten bygger på är i stora delar nyligen publicerad och är inte i alla delar helt samstämmig. Lifos bedömer dock att informationen i väsentliga delar är tillförlitlig och tyder på en mycket allvarlig situation med omfattande människorättsövergrepp i Xinjiang. Dessa övergrepp är enligt tillgänglig rapportering inte begränsade till uigurer utan drabbar även andra minoriteter i Xinjiang.

Det måste noteras att tillgänglig skriftlig rapportering, men även de källor som Lifos muntligen har konsulterat, i hög grad fokuserar på situationen i Xinjiang. Situationen för uigurer i övriga Kina, och för andra muslimska minoriteter, uppmärksammas i mycket begränsad omfattning och informationsläget beträffande situationen utanför Xinjiang måste beskrivas som problematiskt.

Slutligen bör noteras att Lifos är medvetet om att det finns en våldsbejakande uigurisk separatiströrelse och att etniska uigurer i relativt stort antal anslutit sig till våldsbejakande islamistiska organisationer i exempelvis Syrien. Detta uppfattas av Peking som ett reellt hot mot stabiliteten i Xinjiang och kinesiska intressen. Denna dimension avhandlas inte i denna rapport utan kommer att adresseras i annat sammanhang.

2.2. Historisk bakgrund till nuvarande situation

Uigurer är en sunnimuslimsk folkgrupp som i huvudsak är bosatta i den autonoma republiken Xinjiang i nordvästra Kina men även i de Centralasiatiska republikerna Uzbekistan, Kazakstan och Kirgizistan. Antalet uigurer i Xinjiang uppskattas idag till cirka 10 miljoner medan runt 300 000 lever i de centralasiatiska republikerna.¹ Det uiguriska språket

¹ Encyclopedia Britannica, 2018-09-04, *Uighur people*, <https://www.britannica.com/topic/Uighur> (Hämtad 2018-10-23)

tillhör den turkiska språkgruppen och uigurer omnämns i kinesisk litteratur så tidigt som på 200-talet men etablerade sig inte som en mer organiserad civilisation förrän på 700-talet då de etablerade ett konungadöme längs Orhonfloden i dagens Mongoliet.² Efter att ha invaderats av kirgiser drevs uigurerna söder ut till området runt Tien Shanbergen där de återetablerade sin statsbildning i ett område som idag är del av den kinesiska provinsen Xinjiang.³⁴

Under de senaste århundrandena har uigurerna saknat politisk enighet med undantag för en kort period i samband med att man revolterade mot Peking i mitten av 1930-talet.⁵

På 1950-talet påbörjades en omfattande inflyttning av han-kineser till Xinjiang. Ekonomiska och kulturella faktorer ledde till etniska spänningar mellan uigurer och han-kineser i form av protester och våldsamheter. I juli 2009 kulminerade våldsamheterna och det rapporteras att nästan 200 individer (i huvudsak han-kineser) dödades och runt 1700 skadades i samband med omfattande kravaller. Efter 2009 ökade antalet våldsdåd relaterade till konflikten i Xinjiang i form av bland annat mord och självmordsattacker både i provinsen och i andra delar av Kina. Kinesiska myndigheter har sedan dess succesivt ökat polisiär och militär närvaro i Xinjiang och arresterat, fängslat och avrättat misstänkta separatister.⁶ Även om konfliktdimensionerna idag måste betraktas som komplexa är de flesta bedömare överens om att det i grund och botten handlar om den kinesiska statens strävan att kontrollera minoriteterna i Xinjiang och säkra sitt inflytande bland annat genom att uppmuntra inflyttning av han-kineser i området. Han-kineser har gynnats ekonomiskt och kulturellt av den kinesiska staten. Stora infrastrukturprojekt har lett till en attraktiv arbetsmarknad i Xinjians storstadsområden där de kvalificerade jobben tillsatts med unga välutbildade han-kineser samtidigt som staten försvårat tillträde till arbetsmarknaden för uigurer och succesivt minskat möjligheterna till utövande av religion och kultur.⁷ Utöver uigurer och han-kineser lever ett stort antal mindre minoritetsgrupper i Xinjiang där kazaker, hui, kirgiser och tibetaner utgör de största grupperna.⁸

² Ibid.

³ Xinjiang annexerades av Kina på 1700-talet men stabil kontroll över regionen etablerades inte förrän 1949. Enligt kinesiskt narrativ har Kina alltid haft en historisk territoriell rätt till Xinjiang.

⁴ Encyclopedia Britannica, 2018-08-09, *Xinjiang, Autonomous Region, China*, <https://www.britannica.com/place/Xinjiang> (Hämtad 2018-10-23)

⁵ Brophy, David, 2016, *Reform and Revolution on the Russia-China Frontier*, Harvard University Press, sid. 145ff.

⁶ Encyclopedia Britannica, 2018-09-04

⁷ BBC, 2014-09-16, *Why is there tension between China and the Uighurs?*, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-26414014> (Hämtad 2018-10-23)

⁸ New World Encyclopedia, *Xinjiang*, <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Xinjiang> (Hämtad 2018-10-23)

Jojje Olsson, journalist baserad i Taiwan med fokus på Kina, understryker att den förda kinesiska politiken i Xinjiang ända sedan revolutionen har varit att ”kinesifiera” Xinjiang. Med inflyttande han-kinesiska ”nybyggare” har uigurerens befolkningsandel i Xinjiang minskat. Människorättssituationen har försämrats dels sedan Xi Jinping tillträdde på presidentposten 2013, vilket har inneburit en mer hårdför politik, dels sedan Chen Quanguos tillträde på posten som partisekreterare i Xinjiang i augusti 2016 (efter att tidigare ha innehaft motsvarande position i Tibet). Det finns en vana hos kinesiska myndigheter att nå politiska mål genom repression. Förutsättningarna är dock annorlunda i Xinjiang eftersom befolkningen där, till skillnad från stora delar av den övriga befolkningen som är ateistisk, har en religiös tro. Kampanjen mot islam har lett till radikaliserings och en våldsspiral. Tillsättningen av Quanguo kan ses som en del av ett beslut att ytterligare trappa upp repressionen.⁹ Adrian Zenz konstaterar att uigurererna trots den av Peking förda politiken har behållit en kulturell och religiös identitet. Zenz tolkning är att myndigheterna nu försöker sätta punkt för detta och assimilera befolkningen i Xinjiang. Medan det inte bara av Olsson utan även på flera andra håll fästs stor vikt vid Chen Quanguos tillträde, placerar Zenz in nu aktuella åtgärder och skeenden i en vidare kontext: för det första *Belt and Road Initiative* (BRI)¹⁰ för vilket Xinjiang är geostrategiskt viktigt och som Xi Jinping vill ha full kontroll över; för det andra en strävan att befästa kommunistpartiets centralitet och därmed förknippat ideologiskt arbete som inkluderar en stor kampanj mot religion i hela landet.¹¹ Även World Uyghur Congress (WUC) betonar att Pekings långsiktiga policymål visavi uigurer och Xinjiang är assimilering. Betydelsen av BRI, som utgår från Xinjiang, är stor och uigurer ses som fiender till staten och som ett potentiellt hot mot projektet.¹² Den nu pågående kampanjen är den hittills mest ingripande formen av assimileringspolitik.¹³

⁹ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25. Denna beskrivning överensstämmer i stort med World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

¹⁰ Belt and Road Initiative är en utvecklingsstrategi som fastslagits av kinesiska myndigheter som fokuserar på infrastrukturprojekt och investeringar i Asien och Europa för att skapa potential för ekonomisk utveckling.

¹¹ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

¹² World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

¹³ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

3. Särskilda aspekter av senare tids utveckling

3.1. Uigurer och andra muslimska minoritetsgrupper

Som noterats ovan läggs i nyhets- och annan rapportering om situationen i Xinjiang mycket fokus på situationen för den uiguriska minoriteten. Flertalet källor som refereras i avsnittet som behandlar politiska omskolningsläger redogör dock för att det inte enbart är uigurer som drabbas utan även andra muslimska minoriteter. Enligt Amnesty International är det uigurer och individer ur andra huvudsakligen muslimska etniciteter som har internerats i politiska omskolningsläger¹⁴.¹⁵ Human Rights Watch (HRW) slår fast att myndighetskontrollen i Xinjiang drabbar uigurer, kazaker och andra minoriteter – myndigheterna motiverar sina åtgärder med att rotorsakerna till terrorism och extremism är ”problematisksa idéer” hos turk-muslimska grupper – men myndigheterna har infört långt fler restriktioner visavi den uiguriska befolkningen jämfört med andra etniska minoriteter. Sedan slutet av 2016 har även etniska kazaker gjorts till måltavlor för samma behandling. HRW hänvisar även till rapportering enligt vilken även andra turkmuslimska grupper, inklusive kirgiser och tartarer, samt hui, utsatts för vissa av de övergrepp som människorättsorganisationen dokumenterar i sin rapport. Slutligen kan noteras att HRW i de delar som behandlar politiska omskolningsläger i organisationens senaste rapport talar om ”turkic muslims”.¹⁶ FN identifierar, i avsnitt som behandlar situationen i Xinjiang, etniska uigurer och andra muslimska minoriteter som offer i anslutning till sin redogörelse för politiska omskolningsläger.¹⁷

Därutöver kan följande noteras från andra källor. I en artikel från AP talas det om att det är Kinas muslimska befolkning som är föremål för

¹⁴ Även utan att beakta kinesisk myndighetsterminologi, som skiljer ut sig, kan konstateras att det bland källor föreligger en tämligen stor variation i vilka begrepp som används när nu pågående kampanj i Xinjiang ska beskrivas. Lifos har valt att använda sig av begreppen internering och politiska omskolningsläger (eller enbart omskolningsläger) eftersom det förra begreppet indikerar att det rör sig om ett icke tidsbegränsat frihetsberövande av individer som inte har dömts och som inte är misstänkta för något brott, medan det senare begreppet förefaller fånga kinesiska myndigheters syfte.

¹⁵ Amnesty International, 2018-07-09, *China. Submission to the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 96th Session – 6-30 August 2018*, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA1787422018ENGLISH.pdf> (Hämtad 2018-10-23), sid. 10

¹⁶ Human Rights Watch (HRW), 2018-09-09, *”Eradicating Ideological Viruses”: China’s Campaign of Repression Against Xinjiang’s Muslims*, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41969> (Hämtad 2018-10-23), sid. 1-11, 35-56

¹⁷ FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, *Concluding observations on the combined fourteenth to seventeenth periodic reports of China (including Hong Kong, China and Macao, China)*, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/CHN/CERD_C_CHN_CO_14-17_32237_E.pdf (Hämtad 2018-10-23), sid. 7

internering.¹⁸ James Millward, professor i historia, vid Georgetown University, uppger i en intervju att en majoritet av dem som drabbats av interneringskampanjen är uigurer men att det däribland även finns kazaker. Han uppger vidare att kampanjen inte längre riktar sig mot islamska företeelser och individer som ger uttryck för sådana, utan nu snarare mot uiguriska etniska och kulturella traditioner.¹⁹ Enligt Freedom House drabbar den massiva säkerhetsnärvaron, begränsningarna av grundläggande rättigheter samt internering i omskolningsläger inte bara uigurer, utan även kazaker och andra muslimska minoriteter i Xinjiang.²⁰ I en opinionsartikel i New York Times av Rian Thum, historiker med lång erfarenhet av fältstudier i Xinjiang, beskrivs att inte enbart uigurer utan även kazaker, kirgiser och andra etniska minoriteter interneras i politiska omskolningsläger.²¹ I en Radio Free Europe/Radio Liberty-artikel som bland annat bygger på ett vittnesmål som en kinesisk medborgare av kazakisk etnicitet har lämnat i samband med asylansökan i Kazakstan (ett fall som även exempelvis HRW uppmärksammat) framgår följande. Vittnet har enligt egen utsago arbetat i ett omskolningsläger enbart för etniska kazaker och säger sig ha tagit del av officiell dokumentation om ett statligt program med syfte att omskola muslimer från minoritetsgrupper i de västra delarna av Kina – främst uigurer, kazaker, kirgiser och hui.²² I en artikel i the Guardian, avrapporterad från Kazakstan, återges vittnesmål från bland andra en kvinna som hållits internerad där det anges att det flesta internerade kvinnorna var uigurer och kazaker. I artikeln återges även uppgifter från en lokal organisation i Kazakstan som arbetar för internerade i Kina och som uppger att de dagligen tar emot 20-30 frågor om hjälp från människor som har anhöriga i Kina som är internerade, gripna eller som inte ges tillåtelse att lämna Kina. Organisationen arbetar med fler än tusen ärenden. Det rapporteras också om invånare i Kazakstan som inte vågar ringa sina anhöriga i Kina eftersom ett telefonsamtal i sig kan leda till att anhöriga hamnar i omskolningsläger.²³

Enligt WUC har kazaker tidigare inte varit måltavlor på samma sätt för kinesiska myndighetsåtgärder som uigurer, men just innan politiska omskolningsläger etablerades började kazaker förföljas.²⁴ Nu interneras

¹⁸ Associated Press, 2018-05-17, 'Permanent cure': Inside the re-education camps China is using to brainwash Muslims, <https://www.businessinsider.com/what-is-life-like-in-xinjiang-reeducation-camps-china-2018-5?r=US&IR=T&IR=T> (Hämtad 2018-10-23)

¹⁹ Asia Experts Forum, 2018-04-29, James Millward on the Uyghur Minority in China, <http://asiaexpertsforum.org/james-millward-uyghur-minority-china/> (Hämtad 2018-10-23)

²⁰ Freedom House, januari 2018, *Freedom in the World 2018 - China*, <https://www.ecoi.net/en/document/1428748.html> (Hämtad 2018-10-23)

²¹ The New York Times, 2018-05-15, *What Really Happens in China's 'Re-education' Camps*, <https://www.nytimes.com/2018/05/15/opinion/china-re-education-camps.html> (Hämtad 2018-10-23)

²² Radio Free Europe/Radio Liberty, 2018-07-29, *Official's Testimony Sheds New Light On Chinese 'Reeducation Camps' For Muslims*, <https://www.ecoi.net/en/document/1439510.html> (Hämtad 2018-10-23)

²³ The Guardian, 2018-09-13, "My soul, where are you?": families of Muslims missing in China meet wall of silence, <https://www.theguardian.com/world/2018/sep/13/uyghur-xinjiang-family-missing-china-kazakhstan> (Hämtad 2018-10-23)

²⁴ World Uyghur Congress, möte med företrädare, 2018-09-26

även kazaker i omskolningsläger. Bland internerade kazaker finns även sådana med kazakiskt medborgarskap.²⁵ Det är svårt att få information om andra minoriteter men enligt WUC ses inte dessa som samma hot av de kinesiska myndigheterna. Även hui-muslimer interneras i de politiska omskolningslägren men inte alla i samma utsträckning.²⁶

Enligt Olsson är den pågående kampanjen en attack mot religion överlag. Den riktas sig inte bara mot uigurer och islam. Det är muslimska minoriteter, snarare än enbart uigurer, som drabbas av internering i politiska omskolningsläger. De andra muslimska minoriteterna är små vilket innebär att deras situation får mindre uppmärksamhet. Han har svårt att se att riskerna skulle vara mindre för andra muslimska grupper. Utifrån vad Olsson har sett pågår ingen större kampanj där hui-muslimer skickas till omskolningsläger. Hui-minoriteten i Xinjiang har dock en svårare situation än hui i andra delar av landet och det svåra informationsläget innebär att det kan vara så att detta pågår men att det inte uppmärksammas.²⁷

Slutligen kan noteras att Zenz genomgående i en initierad artikel inte gör någon distinktion mellan uigurers, kazakers och kirgisers situation i Xinjiang. Av hans redogörelse att döma delar dessa grupper samma villkor.²⁸ Zenz bekräftar denna iakttagelse i senare möte. I Xinjiang drabbas enligt honom alla muslimska grupper av internering, i ökande grad även hui. Det finns även exempel på kristna uigurer som internerats. Zenz har dock inte hört talas om att andra muslimska grupper än uigurer drabbas i övriga Kina.²⁹

Det kan i sammanhanget vara av vikt att beakta den xinjiangska befolkningssammansättningen, i vilken den uiguriska befolkningsgruppen är långt mycket större än andra muslimska minoriteter (bland vilka den kazakiska minoriteten är avsevärt mycket större än de övriga).³⁰

Den uiguriska gruppen spelar en särskild roll i det kinesiska, statliga narrativet kring säkerhet och stabilitet. Samtidigt kan det vara så att den varierande graden av uppmärksamhet kring olika gruppers utsatthet förstärks av deras numerära storlek. Sammantaget med ovan refererade källor är det enligt Lifos bedömning inte möjligt att göra några avgörande distinktioner mellan uigurer och andra turk-muslimska gruppers nuvarande situation i Xinjiang.

²⁵ World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl., 2018-10-05

²⁶ World Uyghur Congress, möte med företrädare, 2018-09-26

²⁷ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

²⁸ Zenz, Adrian, 2018-09-06, *"Thoroughly Reforming Them Towards a Healthy Heart Attitude" - China's Political Re-Education Campaign in Xinjiang*, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02634937.2018.1507997> (Hämtad 2018-10-23)

²⁹ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

³⁰ Toops, Stanley, 2016-03-07, *Spatial Results of the 2010 Census in Xinjiang*, <http://theasiadialogue.com/2016/03/07/spatial-results-of-the-2010-census-in-xinjiang/> (Hämtad 2018-10-23)

3.2. Restriktioner i religionsutövning

Från och med slutet av 2016/inledningen av 2017 har en sedan tidigare mycket begränsad religionsfrihet i Xinjiang blivit föremål för ytterligare restriktioner. Utöver nationell lagstiftning har myndigheterna i Xinjiang begränsat muslimers religionsfrihet på regional nivå. Myndigheterna motiverar restriktionerna genom att relatera dessa till ”the three evils” – etnisk separatism, religiös extremism och terrorism. En regional antiextremismlag från april 2017 förbjuder en lång rad religiösa uttryck och beteenden. Vaga formuleringar och centrala begrepp som inte definieras innebär att lagstiftningen kan tillämpas med stor godtycklighet och en hög grad av oförutsägbarhet.³¹ Enligt Human Rights Watch har begränsningarna i religionsfrihet kommit att bli så omfattande i Xinjiang att praktiserandet av islam i praktiken har förbjudits, även om takten och graden i implementeringen av alla restriktioner varierar lokalt inom provinsen.³²

3.3. Massövervakning

Av ett flertal källor att döma har kontrollen och övervakningen av befolkningen i Xinjiang, och då i första hand den uiguriska men även andra turkisk muslimska delar av befolkningen, ökat. Kinesiska myndigheter förefaller ha tagit övervakningen till en ny och tidigare oöverträffad nivå³³, där systemet utgörs av en kombination av administrativa åtgärder, digitala system och angiveri.³⁴ Det finns delar av detta system som tillämpas brett i hela landet, men de mer långtgående åtgärderna är begränsade till Xinjiang och den muslimska befolkningen där.

Sedan slutet av 2016 rapporteras uigurer och andra turkisk-muslimska grupper ha tvingats lämna in sina passhandlingar till myndigheterna.³⁵ Åtgärden bör enligt Lifos mening ses som ett sätt att kontrollera och begränsa delar av befolkningens rörelsefrihet, men får genom sin utformning även till följd att ytterligare information om berörda invånare samlas in. Att få tillbaka sitt pass och ges tillstånd att lämna landet beskrivs av källorna som en komplicerad och utdragen process där krav på att lämna DNA-prov och annan biometrisk data ställs.

³¹ Se exempelvis Human Rights Watch, 2018-06-21, *Submission to the CERD review of China*, <https://www.hrw.org/news/2018/06/21/submission-cerd-review-china> (Hämtad 2018-10-23); Amnesty International, 2018-07-09, sid. 12; USA, US Department of State, 2018-05-29, *2017 Report on International Religious Freedom - China (Includes Tibet, Hong Kong, and Macau)*, <https://www.ecoi.net/en/document/1436855.html> (Hämtad 2018-10-23); Radio Free Europe/Radio Liberty, 2017-04-01, *Xinjiang Introduces Restrictions To Combat 'Extremism'*, <https://www.ecoi.net/en/document/1399181.html> (Hämtad 2018-10-23)

³² HRW, 2018-09-09, sid. 71ff.

³³ Amnesty International, 2018-07-09, sid. 13

³⁴ Se exempelvis HRW, 2018-09-09, sid. 74ff.; Human Rights Watch, 2018-06-21, *Submission to the CERD review of China*, <https://www.hrw.org/news/2018/06/21/submission-cerd-review-china> (Hämtad 2018-10-23)

³⁵ HRW, 2018-06-21; Amnesty International, 2018-07-09, sid. 11; FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, sid. 8.

Det finns ett omfattande nätverk av säkerhetskontroller runtom i Xinjiang: på gatorna i städer, vid tågstationer, flygplatser och på landsvägar.³⁶ Vid säkerhetskontrollerna finns tillgång till polisens databaser i vilka personer flaggas och där restriktioner för personers rörelser kan noteras.³⁷ Trots rigorösa kontroller och restriktioner kopplade till människors rörelsefrihet och resor finns rapportering om enskilda fall där man ändå har lyckats lämna landet legalt, även efter att man har hamnat i myndigheternas sökljus.³⁸

Uppgifter från flera källor talar för att kinesiska myndigheter i Xinjiang försöker säkerställa att ingen invånare använder sig av krypterade utlandstillverkade applikationer för mobil kommunikation, utan enbart inhemska applikationer som saknar kryptering och integritetsgarantier. Åtskilliga vittnesmål finns om att slumpmässiga kontroller av individers mobiltelefoner görs för att säkerställa att en ny obligatorisk säkerhetsapplikation har installerats.³⁹

Uppgifter finns, från flera håll, om att invånare i Xinjiang uppmanas att informera myndigheterna om vissa typer av beteenden hos både grannar, bekanta och anhöriga.⁴⁰ Det förekommer också åtskilliga vittnesmål om att hembesök av lokala myndighetsföreträdare hos uiguriska familjer är vanligt, såväl frekventa, men kortare besök, som att myndighetsföreträdare i praktiken flyttar in hos familjer. Syftet med besöken är att kontrollera och indoktrinera familjerna.⁴¹

Enligt Amnesty använder kinesiska myndigheter i Xinjiang den senaste teknologin (inklusive DNA, biometri och ansiktsgenkänning⁴²) tillsammans med *big data*-plattformar som aggregerar och analyserar alla typer av information. Tillsammans används detta för att spåra grupper som hotar den ”sociala stabiliteten”⁴³ genom ”a predictive policing program”.⁴⁴

³⁶ Se exempelvis EurasiaNet, 2018-04-30, *Perspectives; Navigating Xinjiang's security checkpoints*, <https://www.ecoi.net/en/document/1432075.html> (Hämtad 2018-10-23)

³⁷ HRW, 2018-09-09, sid. 58ff.

³⁸ Al Jazeera, 2018-09-10, *Escape from Xinjiang: Muslim Uighurs speak of China persecution*, <https://www.aljazeera.com/indepth/features/escape-xinjiang-muslim-ughurs-speak-china-persecution-180907125030717.html> (Hämtad 2018-10-23)

³⁹ Amnesty International, 2018-07-09, sid. 13; HRW, 2018-09-09, sid. 74ff.; FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, sid. 8

⁴⁰ USA, US Department of State, 2018-05-29

⁴¹ Amnesty International, 2018-07-09, sid. 13; Human Rights Watch, 2018-05-14, *China: Visiting Officials Occupy Homes in Muslim Region*, <https://www.ecoi.net/en/document/1432404.html> (Hämtad 2018-10-23); HRW, 2018-09-09, sid. 78ff.

⁴² Se även Human Rights Watch, 2017-12-13, *China: Minority Region Collects DNA from Millions*, <https://www.ecoi.net/en/document/1420109.html> (Hämtad 2018-10-23)

⁴³ Amnesty International, 2018-07-09, sid. 13

⁴⁴ Human Rights Watch, 2018-02-26, *China: Big Data Fuels Crackdown in Minority Region*, <https://www.ecoi.net/en/document/1425428.html> (Hämtad 2018-10-23)

3.4. Politiska omskolningsläger

Mest uppmärksamhet i den senaste tidens utveckling i Xinjiang har dock politiska omskolningsläger fått. Det kan vara av vikt att här göra en distinktion mellan politiska omskolningsläger och de personer som hålls internerade där och fall där etniska uigurer, många gånger på lösa grunder, dömts för separatist-, extremist-, eller terroristbrott. De senare fallen har varit utbredd sedan lång tid tillbaka och förekommer fortfarande⁴⁵.

Samtliga här refererade källor konstaterar att interneringen av personer i politiska omskolningsläger sker godtyckligt, utan laglig grund, utan att några egentliga brottsanklagelser riktas mot dem, utan att saken provas i domstol och utan att frihetsberövandet tidsbestäms.

3.4.1. Kriterier för internering

Ett antal kriterier som används av kinesiska myndigheter för att avgöra om en person ska interneras i ett omskolningsläger är återkommande i rapporteringen och pekar mot att situationen är godtycklig och att även de till synes mest oförargliga beteenden eller uttryck kan väcka myndigheternas intresse och föranleda drastiska åtgärder. I vad som får betecknas som tidig rapportering förekommer en rad exempel på kriterier: egen eller anhörig(a)s utlandsvistelse(r), kontakter i utlandet, andra former av kopplingar till andra länder, att ha dubbelt medborgarskap; att ha påkommit med att be, innehav av religiös litteratur, att ha praktiserat islam, att ha artikulert religiösa uttryck (såsom dagliga hälsningssätt); att vid kontroll ha ertappats med mjukvara för kommunikation som tillverkats av utländska företag i sin mobiltelefon.⁴⁶ Vissa uppgifter gör även gällande att ålder spelar roll och i vissa fall kan vara ett kriterium *per se* – personer födda efter 1980 anses vara ”våldsamma” och ”opålitliga” och enligt officiella källor på lokal nivå har ålderskriteriet använts när personer blev föremål för politisk omskolning i förebyggande syfte (”pre-emptively targeted”).⁴⁷ Det bör samtidigt understrykas att samma källa även rapporterat om äldre personer som är föremål för politisk omskolning i läger i den nu pågående kampanjen.⁴⁸

⁴⁵ Se exempelvis USA, US Department of State, 2018-04-20, *Country Report on Human Rights Practices 2017 - China (includes Tibet, Hong Kong, and Macau)*, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41230> (Hämtad 2018-10-23)

⁴⁶ Human Rights Watch, 2018-07-30, *Kazakhstan Shouldn't Deport Asylum Seeker to China*, <https://www.hrw.org/news/2018/07/30/kazakhstan-shouldnt-deport-asylum-seeker-china> (Hämtad 2018-10-23); HRW, 2018-06-21; Amnesty International, 2018-07-09, sid. 10; FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, sid. 7; HRW, 2018-09-09, sid. 36

⁴⁷ Radio Free Asia, 2018-03-22, *China: Xinjiang authorities targeting Uyghurs under 40 for re-education camps*, <http://www.refworld.org/docid/5b2221a4a.html> (Hämtad 2018-10-23)

⁴⁸ Radio Free Asia, 2017-10-26, *China: Elderly among thousands of Uyghurs held in Xinjiang re-education camps*, <http://www.refworld.org/docid/5a9427c0a.html> (Hämtad 2018-10-23)

I senare rapportering samt av de källor som Lifos konsulterat anges kriterier som i huvudsak överensstämmer med ovan, enligt följande.

Amnesty konstaterar att det inte finns någon officiell förteckning över kriterier för att avgöra vem som ska interneras, redogör för att det på vissa orter har upprättats listor över ”tecken på extremism” och ”illegala religiösa aktiviteter”, samt hänvisar till uppgifter om att det på sina håll har förekommit att människor internerats urskillningslöst för att uppfylla kvoter. Utlandsresor för arbete eller studier, särskilt till muslimska länder, kontakter med människor utanför Kina, uttryck för religiös eller kulturell tillhörighet, oavsett om det sker i det offentliga eller i privata sammanhang, nämns alla som kriterier eller triggers. ”Male, female; young, old; urban, rural – all can wind up targets for ’transformation’”.⁴⁹

Olsson redogör för ett antal kriterier. Alla som har varit *utomlands*, har familj utomlands eller kommunicerar med utlandet befinner sig i omedelbar fara och riskerar att tvingas genomgå politisk omskolning. Många av dem som har ”kallats hem” har utsatts för kampanjen. I detta sammanhang fäster Olsson även uppmärksamhet vid mönster av familjebestrafning – om en individ inte återvänder (från utlandet) eller samarbetar genom att spionera på andra uigurer kan denna räkna med att den kvarvarande familjen straffas. Att *inte prata kinesiska* är en annan faktor som ökar risken. Myndigheterna vill ”kinesifiera” Xinjiang. En stor andel av den uiguriska befolkningen talar inte kinesiska, särskilt bland den äldre delen av befolkningen och i de södra delarna av Xinjiang. Listor med *förbjudna beteenden* har upprättats liksom vaga formuleringar för att de kinesiska myndigheterna ska kunna ta in vem som helst. Enligt Olsson behövs det inte ens en förevändning för att placera en person i politiskt omskolningsläger eftersom myndigheterna inte ser det som ett straff utan som en utbildning.⁵⁰

WUC-företrädarens redogörelse av kriterier är snarlik. *Resor eller vistelser utomlands, eller kopplingar till utlandet* utgör kriterier för internering. Redan våren 2017 uppmanades människor att återvända (studenter m.fl.). Det fanns fall sommaren 2017 där sådana som återvände greps direkt. Nu har detta utvecklats: att enbart ha haft kontakt med människor utomlands är tillräckligt och kontroll av mobiltelefoner görs. Vidare är det *att ge uttryck för sin religiösa tro* ett kriterium. Alla religiösa aktiviteter för uigurer, kazaker och kirgiser har i praktiken förbjudits. Den regionala lagen från 2017 kodifierar tidigare praktik. Även de mest grundläggande religiösa uttryck och kulturella, uiguriska uttryck inkluderas. Ålder och kön spelar också roll: vuxna män är måltavlor i högre grad än kvinnor.⁵¹ WUC:s president sammanfattar kriterier för internering i politiskt omskolningsläger enligt följande: *egen utlandsvistelse; anhörig(a) i utlandet; moskébesök;*

⁴⁹ Amnesty International, 2018-09-24, *China: “Where are they?” Time for answers about mass detentions in the Xinjiang Uighur Autonomous Region*, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA1791132018ENGLISH.PDF> (Hämtad 2018-10-23), sid. 15

⁵⁰ Olsson, Jojje möte 2018-09-25

⁵¹ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

kriminellt eller annat misstänkt förflutet. Därutöver redogör presidenten för tidigare rapporter om att uiguriska studenter och andra tvingats att återvända till Xinjiang av kinesiska myndigheter, däribland flera hundra från Egypten men även exempel på fall i EU, Japan med flera länder som har rört helt opolitiska personer och där den enda grunden för kinesiska myndigheters agerande har varit utlandsvistelserna i sig. Presidenten argumenterar för att personer som återvänder från EU med mycket stor sannolikhet möter problem samt, vidare, att asylansökan i sig är tillräckligt för att riskera bestraffning, inklusive tortyr, av kinesiska myndigheter. Slutligen uppger presidenten att det förekommer våldtäkter och andra övergrepp när han-kineser skickas till uiguriska familjer (se ovan om denna del av kinesisk policy) och att enskilda som anmäler sådana händelser interneras i omskolningsläger.⁵²

Inte heller Adrian Zenz bedömning av vilka kriterier som kinesiska myndigheter använder sig av avviker i något avgörande hänseende från andra källors. *Uigurers kontakter med utlandet*, särskilt muslimska länder men även vilka länder som helst, egna eller släktingars utlandsvistelser, samt kommunikation med personer i utlandet är ett kriterium som systematiskt används av kinesiska myndigheter och utgör grund för att internera en person i omskolningsläger. I utlandet tillämpas en mycket medveten policy där medborgare inte får sina pass förlängda i syfte att tvinga dem tillbaka till Kina. Vid ankomst interneras de i omskolningsläger. Vidare utgör *innehav av religiöst material* ett kriterium. Detta gäller även av staten godkänd koran. Mobiltelefoner kontrolleras efter religiöst material eller om utländska websidor besökts. Likaså är *religiösa uttryck* ett kriterium. Redan 2014-2015 sågs uigurer som odlade skägg, bar slöja etc. som en fokusgrupp och utsattes för politisk omskolning, dock inte nödvändigtvis genom att interneras i läger. Listor över förbjudet beteende och förbjudet material som publicerats av olika regionala myndigheter är inte uttömmande och varierar inom Xinjiang. Även *kritik mot myndighetspolicys* kan enligt Zenz betraktas som ett kriterium. *Män* mellan 18 och 40 år sätts ofta i läger enbart pga. sin *ålder*. Ett annat kriterium för internering är om en person talar *bristfällig kinesiska*. Likaså om en person inte deltar i obligatorisk flagghissning eller är ofokuserad under detsamma, exempelvis står och surfar på telefonen under ceremonin. Slutligen konstaterar Zenz att en person inte behöver ha gjort något särskilt för att interneras – det kan t.ex. räcka med att man köper en viss vara i affären och modellen för *predictive policing* (se ovan) där man använder sig av triggers kan exempelvis innebära att en person som tankar för mycket bränsle till sin bil uppmärksammas.⁵³

I den skriftliga rapporteringen förekommer uppgifter om kvotsystem på lokal nivå – myndighetsföreträdare på lokal nivå ges i uppdrag att möta kvantitativa mål om att ett visst antal eller en viss andel av

⁵² World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

⁵³ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

lokalbefolkningen ska interneras⁵⁴, eller att regioner där muslimer är i majoritet i Xinjiang har getts sådana kvoter⁵⁵.

Olsson har inte nåtts av några uppgifter om att det skulle finnas ett kvotssystem för internering i omskolningsläger.⁵⁶ Företrädaren för WUC noterar att det finns rapporter och uppgifter om kvotssystem från vissa delar av Xinjiang där vissa andelar interneras oberoende av ovan identifierade kriterier. Användandet av sådana kvoter förefaller dock inte vara systematiskt och organisationen kan inte säga att detta skulle vara ett utbrett fenomen. Såväl Olsson som företrädaren för WUC uppehåller sig dock vid att det finns geografiska variationer inom Xinjiang vad gäller hur omfattande interneringen är. Enligt den senare har vissa byar i särskilt känsliga områden i princip tömts på folk. Samma företrädare nämner även uppgifter om läkare på sjukhus som ombetts ändra ”status” på patienter så att dessa ska kunna interneras i läger. Att vara inlagd på sjukhus är annars en omständighet som gör att man inte kan tas till läger.⁵⁷

3.4.2. Förhållanden i politiska omskolningsläger

Politiska omskolningsläger etableras i exempelvis tidigare skolor, produktionsanläggningar och fängelser men det rapporteras även om att myndigheterna bygger, och fortsätter bygga, nya anläggningar. I lägren tillämpas militär disciplin och de frihetsberövade utsätts för politisk indoktrinering. Övervakningen av de frihetsberövade kan beskrivas som massiv. Utförliga vittnesmål om bristfälliga förhållanden och trängsel samt tortyr och andra allvarliga former av fysiska och psykiska bestraffningar finns.⁵⁸

Enligt företrädare för WUC klassificeras personer som interneras i lägren i olika hotnivåer på en tregradig skala, vilket avgör hur mycket ”utbildning” de behöver och påverkar hur lång tid man tvingas vara internerad och hur man behandlas. Målet är att alla ska assimileras och komma ut som ”en och samma person”. Det är inte känt för organisationen om det sker någon klassificering i samband med att individer släpps ur lägren.⁵⁹ Zenz betonar dock att det endast finns fragmentarisk information om klassificering av personer inom lägren. Det finns förmodligen olika typer av läger – vissa där det faktiskt i högre grad är fokus på yrkesutbildning, andra där det enbart bedrivs politisk indoktrinering. Han har också hört talas om att personer som släpps ur omskolningsläger har notering i sin akt vilken aktiveras när man passerar check-points. ID-korten får olika markeringar beroende på

⁵⁴ Se exempelvis Amnesty ovan samt The New York Times, 2018-05-15 och Radio Free Asia, 2018-06-14, *Nearly Half of Xinjiang Village’s Residents Sent to ‘Political Re-Education Camps’: Official*, <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/half-06142018132115.html> (Hämtad 2018-10-23)

⁵⁵ Zenz, Adrian, 2018-09-06

⁵⁶ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

⁵⁷ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

⁵⁸ HRW, 2018-09-09, sid. 36, 47ff.

⁵⁹ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

personens status. Generellt måste man ha tillstånd för att resa inom Xinjiang – från sin hemort till annan ort.⁶⁰

Zenz redogör för att vissa intervjuade, tidigare internerade har haft minnesförluster och att det finns tentativa bevis för att de lider av post-traumatiskt stressyndrom pga. behandling som de utsatts för i lägren. Det förekommer även rapportering om självmord och självmordsförsök bland personer som har riskerat internering. Även för personer som inte interneras är situationen i Xinjiang generellt sett farlig och präglad av repression och förtryck.⁶¹

3.4.3. Interneringens omfattning

Oklarheter råder kring omfattningen av de politiska omskolningslägren och kring hur många personer som internerats i dem. Human Rights Watch uppger i juni 2018 att myndigheter i Xinjiang har internerat åtminstone tiotusentals uigurer.⁶² I en skrivelse en dryg månad senare uppger organisationen att dess utredningar visar att hundratusentals personer har internerats i omskolningsläger runtom i Xinjiang.⁶³ I september bedömer organisationen att uppskattningar⁶⁴ om att antalet internerade i lägren uppgår till cirka en miljon är trovärdiga.⁶⁵ Amnesty anger i juli 2018 att antalet internerade, som ett minimum, räknas i tiotusentals men redogör även för att andra källor uppskattar antalet till hundratusentals. I sammanhanget redogör Amnesty även för rapportering i media enligt vilken lokala myndighetsföreträdare i Xinjiang uppgett att man givits order om att internera 40 procent av den uiguriska befolkningen i sitt område.⁶⁶ Amerikanska utrikesdepartementet uppger i maj 2018, i en rapport som avser förhållandena i Kina under 2017 och med hänvisning till människorättsgrupper och andra källor, att hundratusentals uigurer tvångsvist skickats till omskolningsläger.⁶⁷ Enligt rapporter har lokala myndighetsföreträdare i Hotan bekräftat att de har getts målet av högre myndigheter att skicka närmare hälften av områdets befolkning till omskolningsläger och att detta gäller i hela Xinjiang.⁶⁸ FN konstaterar att det inte finns några officiella uppgifter kring hur många individer som befinner sig i förvar eller som har tvingats att tillbringa perioder av varierande längd i politiska omskolningsläger, men redogör för att uppskattningarna kring antalet internerade varierar mellan tiotusentals till uppemot en miljon.⁶⁹

⁶⁰ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

⁶¹ Ibid.

⁶² HRW, 2018-06-21

⁶³ HRW, 2018-07-30

⁶⁴ The Jamestown Foundation, 2018-05-15, *New Evidence for China's Political Re-Education Campaign in Xinjiang*, China Brief, Volume: 18, Issue: 10, <https://jamestown.org/program/evidence-for-chinas-political-re-education-campaign-in-xinjiang/> (Hämtad 2018-10-23)

⁶⁵ HRW, 2018-09-09, sid. 2

⁶⁶ Amnesty International, 2018-07-09, sid. 10

⁶⁷ USA, US Department of State, 2018-05-29

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, sid. 7

Uppgifter talar för att antalet internerade uigurer i de södra delarna av Xinjiang – där de största koncentrationerna av uigurer finns – är långt mycket större än i de norra delarna.⁷⁰

Forskaren Adrian Zenz iakttagelser och analyser är sannolikt de som fått mest uppmärksamhet i rapporteringen kring senare tids situation i Xinjiang samt även av en rad internationella aktörer. Det finns anledning att ägna något mer utrymme åt dessa. Zenz ger en historisk tillbakablick och visar att begrepp som politisk omskolning, transformation, och relaterad internering av människor i stor skala utan rättgångar eller andra juridiska processer, inte är något nytt fenomen i det kommunistiska Kina⁷¹, men avslutar sin artikel med att bl.a. dra slutsatsen att det kan argumenteras för att nu pågående internering i Xinjiang är den mest intensiva kampanjen för ”coercive social re-engineering” i landet sedan kulturrevolutionen.⁷²

Zenz redogör för att det har rapporterats om och finns tydligt empiriskt stöd för att myndigheterna i Xinjiang så tidigt som 2014 genom olika initiativ internerat individer och utsatt dem för politisk omskolning. Även tidigare skedde detta i vad som får betecknas som stor skala, men enligt Zenz fokuserades det då på ”problempersoner” eller andra typer av fokusgrupper, medan policyn sedan 2017 innebär att betydande delar (mellan fem och 15 procent) av den vuxna, muslimska befolkningen interneras.⁷³ Enligt Zenz är det möjligt att tidsbestämma inledningen av massinterneringen av uigurer till slutet av mars eller början av april 2017. Detta sammanfaller med publiceringen av Xinjians förordning om avradikalisering (”de-extremification ordinance”) i vilken policyn deklarerar, om än med sedvanliga omskrivningar.⁷⁴

Zenz har studerat kinesiska myndigheters rekrytering av personal till omskolningsläger och, resultatmässigt ännu mer intressant, offentliga upphandlingar som kan relateras till politiska omskolningsläger. Zenz betonar att efterforskningen och sammanställningen av sådan dokumentation har varit konservativ i det att endast dokumentation som specifikt nämner relevanta begrepp har tagits med (sammanlagt identifieras 78 omskolningslägerrelaterade upphandlingar). Endast en relevant upphandling gjordes före det att Chen Quanguo tillträdde i Xinjiang och nästan alla skedde från och med mars 2017. Omfattningen och värdet av upphandlingar var som störst månaderna omedelbart därefter. Enligt Zenz är det rimligt att anta att endast en bråkdel av alla omskolningsläger finns med i upphandlingsdokumentationen eftersom all byggnation inte sker genom offentlig upphandling och eftersom ett flertal läger har etablerats i befintliga anläggningar. Vidare har Zenz studerat lokala och regionala myndigheters

⁷⁰ Radio Free Asia, 2017-10-26

⁷¹ Zenz, Adrian, 2018-09-05, sid. 3

⁷² Ibid., sid. 23

⁷³ Ibid., sid. 4, 12ff.

⁷⁴ Ibid., sid. 14

budgetar samt satellitbilder över nybyggnation och funnit liknande empiriskt stöd i dessa.⁷⁵

När det gäller omfattningen i termer av antalet individer som hålls internerade i omskolningsläger redogör Zenz för ett antal artiklar i media (som bygger på uppgifter från lokala myndighetsföreträdare och i ett fall på ett läckt officiellt dokument). Efter beräkningar med hänsyn tagen till den muslimska befolkningens andel av den totala befolkningen i olika delar av Xinjiang konstaterar Zenz att uppgifterna i det läckta dokumentet pekar mot att cirka en miljon människor befinner sig i omskolningsläger, vilket motsvarar uppemot 11,5 procent av den uiguriska och kazakiska befolkningen i ålder mellan 20 och 79 år. Zenz betonar att uppskattningen förutsätter validitet hos de angivna källorna men redogör för att ytterligare andra, mer anekdotiska, källor i regioner där uigurer är i majoritet pekar på att andelen i läger är mellan tio och 20 procent. Som slutsats drar Zenz att även om det föreligger osäkerhet kring omfattningen kan det totala antalet internerade vara mellan flera hundratusen och strax över en miljon.⁷⁶

Det råder enighet bland konsulterade källor kring att det inte finns några tecken som tyder på att lägren och antalet internerade är på väg att minska i omfattning.⁷⁷ Det förefaller inte heller pågå någon kampanj där internerade släpps.⁷⁸ Tvärtom pekar både Olsson och Zenz på att det snarare sker en expansion av interneringskampanjen.⁷⁹ De delar av Xinjiang – västra och södra, t.ex. Kashgar – där flest uigurer bor har också varit de värst utsatta vad gäller inte enbart antalet omskolningsläger och antalet internerade, utan även andra repressiva åtgärder.⁸⁰

Slutligen kan noteras att WUC:s president redogör för att antalet internerade bedömdes vara fler än en miljon i början av 2018 medan uppskattning i oktober 2018 gör gällande att det rör sig om tre miljoner internerade.⁸¹

3.4.4. Uppgifter om transfer av internerade

I slutet av september kom uppgifter om att försäljning av tågbiljetter i Xinjiang skulle stoppas från och med 22 oktober och att det då pågick eller planerades för en transfer av internerade till fängelser i andra delar av Kina. Enligt Radio Free Asia skedde detta på grund av kapacitetsbrist hos de politiska omskolningslägren i Xinjiang.⁸² Sveriges Television rapporterade

⁷⁵ Ibid., sid. 15-20

⁷⁶ Ibid., sid. 21 f.

⁷⁷ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25; World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

⁷⁸ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

⁷⁹ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25; Adrian Zenz, möte 2018-10-02

⁸⁰ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

⁸¹ World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

⁸² Radio Free Asia, 2018-10-02, *Xinjiang Authorities Secretly Transferring Uyghur Detainees to Jails Throughout China*, <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/transfer-10022018171100.html> (Hämtad 2018-10-23)

något senare att tågtrafiken till och från Xinjiang stängts ned och återgav tolkningen att detta var ett led i att tömma lägren.⁸³

Presidenten för WUC uppgav, liksom Sveriges Television, att järnvägen i Xinjiang vid tidpunkten för mötet var stängd i syfte att transportera internerade till övriga Kina och spekulerade om möjliga orsaker: att det skulle kunna vara ett led i att dölja lägrens existens för att kunna bjuda in internationella delegationer, att det kan vara ytterligare ett inslag i assimileringsspolitiken; att det kan vara ett sätt hantera kapacitetsproblemen i omskolningslägren.⁸⁴

3.4.5. Kinesisk bekräftelse

Efter en lång period av att ha förnekat förekomsten av läger kombinerade kinesiska myndigheter ny lagstiftning med en bekräftelse av förekomsten av utbildningscenter. Enligt officiella kinesiska uppgifter handlar det inte om omskolningsläger utan institutioner där brottslingar dömda för mindre allvarliga brott erhåller yrkesutbildning.⁸⁵

3.5. Situationen utanför Xinjiang

3.5.1. Är uigurer i övriga Kina föremål för internering?

Olsson konstaterar att alla uigurer i Kina har sitt ursprung i Xinjiang och att i stort sett alla uigurer bodde där fram till och med 1950-talet. Xinjiang är en fattig provins och många unga uigurer har rest till andra delar av Kina och tagit jobb som byggarbetare, på restauranger etc. Som en konsekvens är de flesta uigurer utanför Xinjiang i Kina migrantarbetare. Det finns dock även uiguriska studenter i övriga Kina liksom uigurer som lever medelklassliv i t.ex. Shanghai.⁸⁶ Presidenten för WUC redogör, i linje med Olsson, för några huvudsakliga grupper av uigurer i övriga Kina: studenter i de stora städerna, affärsmän och interna arbetskraftsmigranter. De flesta uigurer i övriga Kina befinner sig således där temporärt för studier eller arbete, men det finns därutöver, dock ett begränsat antal, välutbildade uigurer som sedan länge är folkbokförda utanför Xinjiang. Det finns ett fåtal uiguriska familjer som levt i det övriga Kinas stora städer under cirka 50 år. I sammanhanget nämns även en tidigare (2007-2008) policy hos kinesiska myndigheter som innebar tvångsvis förflyttning av några hundra tusen uigurer, framför allt ogifta unga kvinnor, från Xinjiang till övriga Kina för arbete.⁸⁷

Olsson hänvisar till rapportering om att många restauranger i övriga Kina har tvingats stänga pga. att deras uiguriska personal har tvingats hem till

⁸³ Sveriges Television, 2018-10-05, *Massförflyttningar av uigurer sägs mörkas av Kinas regering*, <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/massforflyttningar-av-uigurer-sags-morkas-av-kinas-regering> (Hämtad 2018-10-23)

⁸⁴ World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

⁸⁵ South China Morning Post, *How China explains Xinjiang re-education camps*, <https://monitoring.bbc.co.uk/product/c200avib> (Hämtad 2018-10-23) (Genom BBC monitoring)

⁸⁶ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

⁸⁷ World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

Xinjiang. Situationen har således försämrats även utanför Xinjiang i det att uigurer har tvingats återvända till sina hemorter. Det har skett enligt samma mönster som det gällande uigurer i utlandet (se bland annat avsnitt 3.6).⁸⁸

Det är enligt Olsson svårt att bedöma om det finns någon plats i Kina där en uigur, med låg profil, kan leva ett normalt liv. Det beror på de lokala omständigheter som man befinner sig i; vem man bor granne med, vem som är ens arbetskamrater etc. I sammanhanget nämner Olsson att det finns ett angiverisystem på plats inte bara i Xinjiang utan även i övriga Kina. Det skulle kunna handla om att man som uigur lever bland hui-muslimer i Ningxia⁸⁹. Hui-muslimerna är i praktiken etniska han-kineser och har inte samma tryck på sig från myndigheterna, särskilt inte utanför Xinjiang. Annars menar Olsson att det är svårt att peka ut särskilda delar i Kina där uigurers situation skulle vara bättre eller sämre. Större städer är enligt Olsson mindre säkra.⁹⁰

Företrädaren för WUC skiljer på situationen för uigurer i provinser som gränsar till Xinjiang och för uigurer som är bosatta i t.ex. Peking. Organisationen känner till fall där uigurer i exempelvis Peking har skickats tillbaka till Xinjiang. Att ha varit intern arbetskraftsmigrant utgör i sig inte grund för att skickas till omskolningsläger, men interna arbetskraftsmigranter skickas ofta tillbaka till Xinjiang. Detta har förekommit även före det att politiska omskolningsläger etablerades.⁹¹

Presidenten för WUC beskriver situationen i övriga Kina som mycket bättre jämfört med Xinjiang. De flesta uigurer i övriga Kina är studenter eller affärsmän. Dessa grupper vistas temporärt i övriga Kina, men trots den förhållandevis bättre situationen där bevakas de ändå strängt av myndigheterna och diskrimineras.⁹²

Företrädaren för WUC beskriver hur det finns enklaver med uigurer i de stora städerna i övriga Kina som är folkbokförda där och som inte vill associeras med andra uigurer pga. riskerna detta för med sig. Han tror inte att dessa grupper har påverkats av nuvarande interneringskampanj utan dessa försöker assimileras i majoritetssamhället. Han kan också tänka sig att uigurer smälter in bättre i grannregionen Ningxia där hui lever, men har inget konkret stöd för att så är fallet. Organisationen har inte fokuserat på detta.⁹³

Enligt Adrian Zenz har det funnits uigurer i andra delar av Kina som har tvingats tillbaka till Xinjiang och sedan försvunnit. Detta har gällt både personer som varit folkbokförda i andra delar av Kina och sådana som inte

⁸⁸ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

⁸⁹ Enligt presidenten för World Uyghur Congress är det dock bara några tusen uigurer som är bosatta där.

⁹⁰ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

⁹¹ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

⁹² World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

⁹³ World Uyghur Congress, möte med företrädare 2018-09-26

varit registrerade i Xinjiang. Registrering i annan del av Kina förefaller enligt Zenz inte utgöra ett skydd mot internering.⁹⁴

Zenz bedömer att informationen om situationen för välutbildade, sekulariserade och integrerade uigurer i övriga delar av Kina är otillräcklig. Han fäster dock samtidigt uppmärksamhet vid, och tycks dra en parallell till, att det bland uigurer som drabbats efter att ha varit i utlandet finns personer med sådan profil. Vidare påtalar Zenz i sammanhanget att det just nu pågår en kampanj mot intellektuella med partimedlemskap i Xinjiang. Han håller med om andras observation att uigurer i övriga delar av Kina, som sedan länge är väletablerade där, i mindre grad har varit måltavlor. Samtidigt framhåller dock Zenz att intellektuella uigurer ses som påverkare (*influencers*) av kinesiska myndigheter och att myndigheterna inte vill ha några sådana och därför vill statuera exempel. Vidare pekar Zenz på att interneringskampanjen utökas och att myndigheterna tycks vilja återföra alla uigurer till Xinjiang.⁹⁵ I sammanhanget kan noteras att Olsson nämner den uiguriska ekonomiprofessorn Tohti i Peking, som dömts till livstids fängelse. Avsikten med hans fall förefaller ha varit att det skulle tjäna som ett avskräckande exempel bland intellektuella uigurer och uigurer i ansvarspositioner. Tohtis ”brott” var att han kritiserade de ekonomiska förhållandena i Xinjiang. Även Olsson nämner exempel på uiguriska funktionärer som har blivit måltavlor.⁹⁶

Zenz återger, slutligen, uppgifter om att de flesta uigurer som har levt i provinsen Hunan har tvingats att återvända till Xinjiang.⁹⁷

I en Foreign Policy-artikel ges exempel på en etnisk uigur, amerikansk medborgare, som omedelbart vid ankomst till flygplats i östra Kina väckt myndigheternas uppmärksamhet. I detta fall hölls personen kvar på flygplatsen av säkerhetspersonal i mer än tre timmar innan han tilläts resa vidare. Två dagar efter ankomst till sin familj i Xinjiang togs han till förhör av polisen och pressades på information. Han släpptes dock och flydde.⁹⁸

I ett längre reportage, av Gene Bunin publicerat i brittiska The Guardian, om uigurers situation i Xinjiang, men även i övriga Kina, återfinns skrivningar och vittnesmål om den diskriminering som uigurer möter i majoritetssamhället. I reportaget ges också flera exempel på uigurer som frihetsberövats och förts bort i städer utanför Xinjiang. Det berättas bland annat om uigurisk restaurangpersonal i Kina utanför Xinjiang som blivit beordrade av polis att omedelbart återvända till sina hemstäder i Xinjiang. Likaså vittnar reportageförfattaren om rädsla över att ständigt vara övervakad hos uigurer utanför Xinjiang. Vittnesmål återges också från en

⁹⁴ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Olsson, Jojje, möte 2018-09-25

⁹⁷ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

⁹⁸ Foreign Policy, 2018-04-03, *China's Campaign Against Uighur Diaspora Ramps Up*, <https://foreignpolicy.com/2018/04/03/chinas-campaign-against-uighur-diaspora-ramps-up/> (Hämtad 2018-10-23)

stad i det inre Kina enligt vilket uigurer i staden måste delta i politiska möten där de skulle kunna behöva genomgå tester i politiska ämnen, varefter de som inte klarar testerna skulle skickas tillbaka till Xinjiang. I samma vittnesmål återfinns beskrivningar om poliskontroller etc. Utan att precisera om det enbart gäller Xinjiang eller även övriga Kina, eller vice versa, redogörs vidare för att lydnad kan vara ett sätt att rädda sig från läger och fängelse. Att ha pengar, kontakter, en han-kinesisk make eller maka, eller en formell kinesisk utbildning är inga garantier, men kan vara faktorer som också kan hjälpa. Detsamma gäller mutor till poliser eller andra tjänstemän för att undvika att få sitt pass beslagtaget eller att bli hemskickad till sin hemort.⁹⁹

Det finns vittnesmål från en man bosatt i Sverige vars son rest tillbaka till Kina (utanför Xinjiang) från Turkiet och som omedelbart vid ankomst på flygplats tagits om hand av polis och satts på ett flyg till sin hemstad i Xinjiang. Därefter ska sonen ha hållits häktat i två månader, varpå han förts till ett politiskt omskolningsläger. Personens öde relaterar även till pågående flyktingspionage i Sverige: hans far i Sverige har pressats att lämna uppgifter om uigurer i Turkiet till vad som antas vara en agent för kinesisk säkerhetstjänst. Sonen i Xinjiang släpptes så småningom, vilket tillskrivs faderns samarbetsvilja.¹⁰⁰

3.5.2. Är andra muslimska minoriteter i övriga Kina föremål för internering?

Enligt Zenz är hui-s organiserade religionsutövning i ökande grad under tryck. Att vara muslim är i sig inte tillräckligt för att interneras i omskolningsläger i övriga Kina. Situationen är dock en annan om man bryter mot religionslagstiftning – det sker tillslag mot alla former av religiös aktivitet. Om man som religiös person i övriga Kina följer reglerna utgör man dock inte någon måltavla. Zenz har inte hört talas om att andra muslimska grupper än uigurer i övriga Kina drabbas av internering i omskolningsläger. Det finns dock indikationer på att situationen i den hui-dominerade regionen Ningxia håller på att ”xinjiangifieras”. Säkerhetsapparaten där är ännu inte lika omfattande och ännu finns inga omskolningsläger, men situationen har försämrats.¹⁰¹ Även presidenten för WUC uppmärksammar att situationen för ett flertal religiösa grupper har försämrats, inklusive situationen för den muslimska gruppen hui i Ningxia.¹⁰²

⁹⁹ The Guardian, 2018-08-07, ‘We’re a people destroyed’: why Uighur Muslims across China are living in fear, <https://www.theguardian.com/news/2018/aug/07/why-uighur-muslims-across-china-are-living-in-fear> (Hämtad 2018-10-23)

¹⁰⁰ Amnesty, 2018, *Så skolas Kinas muslimer om*, Amnesty Press nr 3 2018

¹⁰¹ Zenz, Adrian, möte 2018-10-02

¹⁰² World Uyghur Congress, möte med organisationens president m.fl. 2018-10-05

3.6. Återvändande och återsändande

Slutligen bör påminnas om att det finns riklig rapportering, både mer aktuell¹⁰³ och äldre, om kinesiska myndigheters påtryckningar mot medborgare i utlandet för att få dessa att återvända. Påtryckningarna kan utövas genom hot mot individer i utlandet, men även mot deras kvarvarande anhöriga. I sammanhanget kan noteras uppgifter om att myndigheterna i Xinjiang upprätthåller en lista över länder som betraktas som särskilt ”problematiske” eller ”känsliga”.¹⁰⁴ Vidare förekommer en rad kända (och sannolikt ännu fler okända) fall där kinesiska myndigheter utövat påtryckningar mot andra länder för att förmå dem att återsända uigurer med kinesiskt medborgarskap.¹⁰⁵ Återkommande i de källor som här refererats till är uppgifter om att personer som återvänt på egen hand efter hot och påtryckningar, eller personer som återsänts av andra länder, har försvunnit eller internerats i politiska omskolningsläger.¹⁰⁶ Exempelvis har det förekommit fall där uiguriska studenter som studerat utomlands med kinesiska myndigheters goda minne, tvingats återvända för att förnya passhandlingar och därefter tvingats tillbaka till Xinjiang utan vidare förklaring. Dessa uppgifter återkommer hos samtliga källor som Lifos har konsulterat muntligen.

¹⁰³ Se exempelvis Amnesty International, 2018-07-06, *Uighur graduate student goes missing upon returning to China*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/07/uighur-graduate-student-goes-missing-upon-returning-to-china/> (Hämtad 2018-10-23); Amnesty International, 2018-06-21, *Urgent Action: 122/18 [ASA 17/8644/2018]*, https://www.ecoi.net/en/file/local/1436106/1226_1529912406_asa1786442018english.pdf

(Hämtad 2018-10-23); Amnesty International, 2018-07-09; Foreign Policy, 2018-04-03

¹⁰⁴ HRW, 2018-09-09, sid. 4, 14f., 56

¹⁰⁵ HRW, 2018-06-21; Amnesty International, 2018-07-09, sid. 11; USA, US Department of State, 2018-05-29

¹⁰⁶ För äldre rapportering, se även Norge, Landinfo, 2011-03-08, *Kina: Xinjiang. Protestene i 2009 og forhold ved eventuell retur*, https://landinfo.no/asset/1562/1/1562_1.pdf (Hämtad 2018-10-23): ”Bildet tyder på at retur av uighurer med eller uten opposisjonell eller asylrelatert historikk kan få følger som avhør, arrest, tortur og forsvinninger.”

4. Lifos bedömning

Nu pågående kinesiskt agerande i Xinjiang, inklusive restriktioner i religionsfrihet, förstärkt och systematisk övervakning av befolkningen samt etablerandet av politiska omskolningsläger och storskalig internering av uigurer och andra muslimska minoriteter, måste ses mot bakgrund av redan tidigare kända förhållanden som under lång tid präglats av bl.a. långtgående diskriminering, statlig repression och frekventa tillslag mot misstänkta uiguriska separatister där statlig våldsanvändning i form av exempelvis tortyr har förekommit. Den slutliga politiska målsättningen förefaller vara att genom påtvingad assimilering omstöpa andra kulturella och religiösa identiteter och i förlängningen eliminera till kommunistpartiet alternativa auktoriteter. I sammanhanget bör prestigeprojektet Belt and Road Initiative också nämnas. Xinjiang är en geostrategisk nyckel för genomförandet av detta storskaliga ekonomiska infrastrukturprojekt och de kinesiska myndigheterna är sannolikt beredda att gå mycket långt för att säkra absolut kontroll över området på villkor som dikteras från Peking.

Även om det förekommer stora variationer mellan källor, och hos samma källor över tid, vad gäller uppskattningar om hur många människor som befinner eller har befunnit sig i politiska omskolningsläger, får det enligt Lifos mening anses vara klarlagt att sådana läger existerar och att internering av människor där sker i mycket stor skala. Redovisade skillnader i uppskattningar av skalan kan ha flera förklaringar – metodologiska och definitionsmässiga, men även, sannolikt framför allt, bristande tillgång till information. Många källor som refererats här återger enskilda öden genom att redovisa intervjuer med tidigare internerade och med anhöriga till internerade och bidrar på så sätt till kunskap om nu pågående skeenden. Det finns dock också källor som använder sig av andra typer av primärkällor som gör det möjligt att uppskatta omfattningen. Forskaren Zenz är en sådan källa som här bör lyftas fram särskilt. Hans uppskattning bygger på en gedigen insamling och analys av primärkällor och ter sig robust.

Vittnesmål om dåliga förhållanden och bruk av tortyr och andra former av fysisk och psykisk bestraffning är i linje med vad som sedan tidigare är känt om kinesiska myndigheters agerande i Xinjiang.

Det ligger i det slutna samhällets natur att det kan finnas svårigheter att fullt ut förutsäga myndigheters agerande eftersom grunder för detsamma sällan deklarerar. En rad omständigheter som används som kriterier av kinesiska myndigheter för att avgöra om en person ska interneras i omskolningsläger är dock återkommande i såväl skriftlig rapportering som bland muntliga källor:

- *Kopplingar till utlandet* – det kan här röra sig om egna eller anhörigas utlandsvistelser, kontakter i utlandet och andra former av kopplingar och/eller innehav av utlandsproducerad mjukvara för kommunikation
- Innehav av *religiöst material*
- *Religiösa uttryck*

- Att inte tala eller att inte i tillräckligt hög grad behärska det *kinesiska språket*
- Att uttrycka *kritik mot myndighetspolicy*
- *Ålder och kön* – här tolkar Lifos utsagor från ett antal källor på så sätt att yngre, vuxna män i högre grad misstänkliggörs
- Till synes obetydliga omständigheter som utgör *triggers* i polismetod
- Tidigare *kriminell belastning* eller *misstänkt förflutet*

Den osäkerhet som får anses råda kring kinesiska myndigheters agerande innebär enligt Lifos bedömning att ovan kriterier inte kan betraktas som en uttömmande uppräkningslista. Det identifierade kinesiska policymålet – assimilering av den uiguriska minoriteten – samt dess lokala implementering innebär enligt Lifos mening att även andra omständigheter kan föranleda att en individ interneras.

Det har noterats att uigurernas situation ges mest uppmärksamhet i rapporteringen, att detta är den största minoritetsgruppen i Xinjiang samt att gruppen spelar en särskild roll i det kinesiska narrativet. Enligt ett flertal källor, även sådana som redovisar vittnesmål från tidigare internerade och personal i omskolningsläger, internas dock även andra muslimska grupper i Xinjiang. Lifos bedömning är att det i nu pågående interneringskampanj i Xinjiang inte går att identifiera några avgörande skillnader mellan uigurers och andra muslimska gruppers situation.

Det stora flertalet uigurer i Kina är bosatta i Xinjiang. De flesta av de uigurer som befinner sig i övriga Kina vistas där temporärt, som studenter eller interna arbetskraftsmigranter. Det finns talrik rapportering om uigurer som vistas temporärt i övriga Kina och som har tvingats att återvända till sina hemorter i Xinjiang och blivit föremål för internering. Därutöver finns en, enligt flera källor mycket begränsad, grupp av uigurer som sedan länge är etablerade i övriga Kina. Det kan finnas anledning att tydligt skilja denna senare grupp från övriga, men samtidigt gör initierade källor bedömningen att folkbokföring i övriga Kina inte förefaller utgöra ett effektivt skydd mot att återsändas till Xinjiang. Detsamma gäller enligt Lifos bedömning uigurer bosatta utomlands. Ett flertal exempel visar att kinesiska myndigheter tillsynes utan särskild anledning agerar för att förmå individer eller grupper av individer att återvända till Xinjiang.

Lifos är inte bekant med några uppgifter om att individer ur andra muslimska minoriteter än uigurer som är folkbokförda i övriga Kina har skickats till Xinjiang och internerats i omskolningsläger. I sammanhanget kan det dock erinras om att det pågår en aktiv kampanj mot religionsutövning i Kina.

Slutligen är det av vikt att i ett återvändandesammanhang notera att samtliga konsulterade källor, och flertalet skriftliga, lyfter fram uigurers (från hela Kina) och andra muslimska minoriteters (från Xinjiang) utlandsvistelser och

olika former av kontakter med utlandet som det främsta kriteriet som används vid internering.

Källförteckning

Skriftliga och elektroniska källor

Al Jazeera, 2018-09-10, *Escape from Xinjiang: Muslim Uighurs speak of China persecution*, <https://www.aljazeera.com/indepth/features/escape-xinjiang-muslim-uighurs-speak-china-persecution-180907125030717.html> (Hämtad 2018-10-23)

Amnesty, 2018, *Så skolas Kinas muslimer om*, Amnesty Press nr. 3 2018

Amnesty International, 2018-09-24, *China: "Where are they?" Time for answers about mass detentions in the Xinjiang Uighur Autonomous Region*, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA1791132018ENGLISH.PDF> (Hämtad 2018-10-23)

Amnesty International, 2018-07-09, *China. Submission to the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 96th Session – 6-30 August 2018*, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA1787422018ENGLISH.pdf> (Hämtad 2018-10-23)

Amnesty International, 2018-07-06, *Uighur graduate student goes missing upon returning to China*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/07/uighur-graduate-student-goes-missing-upon-returning-to-china/> (Hämtad 2018-10-23)

Amnesty International, 2018-06-21, *Urgent Action: 122/18 [ASA 17/8644/2018]*, https://www.ecoi.net/en/file/local/1436106/1226_1529912406_asa1786442018english.pdf (Hämtad 2018-10-23)

Asia Experts Forum, 2018-04-29, *James Millward on the Uyghur Minority in China*, <http://asiaexpertsforum.org/james-millward-uyghur-minority-china/> (Hämtad 2018-10-23)

Associated Press, 2018-05-17, *'Permanent cure': Inside the re-education camps China is using to brainwash Muslims*, <https://www.businessinsider.com/what-is-life-like-in-xinjiang-reeducation-camps-china-2018-5?r=US&IR=T&IR=T> (Hämtad 2018-10-23)

BBC, 2014-09-16, *Why is there tension between China and the Uighurs?*, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-26414014> (Hämtad 2018-10-23)

Brophy, David, 2016, *Reform and Revolution on the Russia-China Frontier*, Harvard University Press

Encyclopedia Britannica, 2018-09-04, *Uighur people*,
<https://www.britannica.com/topic/Uighur> (Hämtad 2018-10-23)

Encyclopedia Britannica, 2018-08-09, *Xinjiang, Autonomous Region, China*, <https://www.britannica.com/place/Xinjiang> (Hämtad 2018-10-23)

EurasiaNet, 2018-04-30, *Perspectives; Navigating Xinjiang's security checkpoints*, <https://www.ecoi.net/en/document/1432075.html> (Hämtad 2018-10-23)

FN, UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, 2018-08-30, *Concluding observations on the combined fourteenth to seventeenth periodic reports of China (including Hong Kong, China and Macao, China)*, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/CHN/CERD_C_CHN_CO_14-17_32237_E.pdf (Hämtad 2018-10-23)

Foreign Policy, 2018-04-03, *China's Campaign Against Uighur Diaspora Ramps Up*, <https://foreignpolicy.com/2018/04/03/chinas-campaign-against-uighur-diaspora-ramps-up/> (Hämtad 2018-10-23)

Freedom House, januari 2018, *Freedom in the World 2018 - China*, <https://www.ecoi.net/en/document/1428748.html> (Hämtad 2018-10-23)

The Guardian, 2018-09-13, *"My soul, where are you?": families of Muslims missing in China meet wall of silence*,
<https://www.theguardian.com/world/2018/sep/13/uighur-xinjiang-family-missing-china-kazakhstan> (Hämtad 2018-10-23)

The Guardian, 2018-08-07, *'We're a people destroyed': why Uighur Muslims across China are living in fear*,
<https://www.theguardian.com/news/2018/aug/07/why-uighur-muslims-across-china-are-living-in-fear> (Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2018-09-09, *"Eradicating Ideological Viruses": China's Campaign of Repression Against Xinjiang's Muslims*,
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41969>
(Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2018-07-30, *Kazakhstan Shouldn't Deport Asylum Seeker to China*, <https://www.hrw.org/news/2018/07/30/kazakhstan-shouldnt-deport-asylum-seeker-china> (Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2018-06-21, *Submission to the CERD review of China*, <https://www.hrw.org/news/2018/06/21/submission-cerd-review-china> (Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2018-05-14, *China: Visiting Officials Occupy Homes in Muslim Region*, <https://www.ecoi.net/en/document/1432404.html> (Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2018-02-26, *China: Big Data Fuels Crackdown in Minority Region*, <https://www.ecoi.net/en/document/1425428.html> (Hämtad 2018-10-23)

Human Rights Watch, 2017-12-13, *China: Minority Region Collects DNA from Millions*, <https://www.ecoi.net/en/document/1420109.html> (Hämtad 2018-10-23)

The Jamestown Foundation, 2018-05-15, *New Evidence for China's Political Re-Education Campaign in Xinjiang*, China Brief, Volume: 18, Issue: 10, <https://jamestown.org/program/evidence-for-chinas-political-re-education-campaign-in-xinjiang/> (Hämtad 2018-10-23)

Minority Rights Group, 2017, *Uyghurs*, <https://minorityrights.org/minorities/uyghurs/> (Hämtad 2018-10-23)

New World Encyclopedia, Xinjiang, <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Xinjiang> (Hämtad 2018-10-23)

The New York Times, 2018-09-08, *China Is Detaining Muslims in Vast Numbers. The Goal: 'Transformation'*, <https://www.nytimes.com/2018/09/08/world/asia/china-uyghur-muslim-detention-camp.html> (Hämtad 2018-10-23)

The New York Times, 2018-05-15, *What Really Happens in China's 'Re-education' Camps*, <https://www.nytimes.com/2018/05/15/opinion/china-re-education-camps.html> (Hämtad 2018-10-23)

Norge, Landinfo, 2011-03-08, *Kina: Xinjiang. Protestene i 2009 og forhold ved eventuell retur*, https://landinfo.no/asset/1562/1/1562_1.pdf (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Asia, 2018-10-02, *Xinjiang Authorities Secretly Transferring Uyghur Detainees to Jails Throughout China*, <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/transfer-10022018171100.html> (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Asia, 2018-06-14, *Nearly Half of Xinjiang Village's Residents Sent to 'Political Re-Education Camps': Official*, <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/half-06142018132115.html> (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Asia, 2018-03-22, *China: Xinjiang authorities targeting Uyghurs under 40 for re-education camps*,
<http://www.refworld.org/docid/5b2221a4a.html> (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Asia, 2017-10-26, *China: Elderly among thousands of Uyghurs held in Xinjiang re-education camps*,
<http://www.refworld.org/docid/5a9427c0a.html> (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Europe/Radio Liberty, 2018-07-29, *Official's Testimony Sheds New Light On Chinese 'Reeducation Camps' For Muslims*,
<https://www.ecoi.net/en/document/1439510.html> (Hämtad 2018-10-23)

Radio Free Europe/Radio Liberty, 2017-04-01, *Xinjiang Introduces Restrictions To Combat 'Extremism'*,
<https://www.ecoi.net/en/document/1399181.html> (Hämtad 2018-10-23)

South China Morning Post, *How China explains Xinjiang re-education camps*, <https://monitoring.bbc.co.uk/product/c200avib> (Hämtad 2018-10-23)

Sveriges Television, 2018-10-05, *Massförflyttningar av uigurer sägs mörkas av Kinas regering*,
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/massforflyttningar-av-uigurer-sags-morkas-av-kinas-regering> (Hämtad 2018-10-23)

Toops, Stanley, 2016-03-07, *Spatial Results of the 2010 Census in Xinjiang*,
<http://theasiadialogue.com/2016/03/07/spatial-results-of-the-2010-census-in-xinjiang/> (Hämtad 2018-10-23)

USA, US Department of State, 2018-05-29, *2017 Report on International Religious Freedom - China (Includes Tibet, Hong Kong, and Macau)*,
<https://www.ecoi.net/en/document/1436855.html> (Hämtad 2018-10-23)

USA, US Department of State, 2018-04-20, *Country Report on Human Rights Practices 2017 - China (includes Tibet, Hong Kong, and Macau)*,
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41230>
(Hämtad 2018-10-23)

Zenz, Adrian, 2018-09-06, *"Thoroughly Reforming Them Towards a Healthy Heart Attitude" - China's Political Re-Education Campaign in Xinjiang*,
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02634937.2018.1507997>
(Hämtad 2018-10-23)

Muntliga källor

Olsson, Jojje, journalist och författare, baserad i Taiwan, möte i Grytgöl 2018-09-25

World Uyghur Congress, möte med organisationens president med flera i Stockholm 2018-10-05

World Uyghur Congress, möte med företrädare i München 2018-09-26

Zenz, Adrian, fil dr, European School of Culture and Theology, Korntal,
Tyskland, möte per Skype 2018-10-02,

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se